

*Rychle
vyrobena,
rychle
vyhozena*

Textilní odpad v Česku

Textilní odpad v Česku tvoří zhruba **3 – 6 %*** směsného komunálního odpadu. Vypadá to jako malé množství, ale ve skutečnosti je to **120 000 – 200 000 tun** ročně. V přepočtu na obyvatele je to **11 – 19 kilogramů** oblečení ročně. To je pro představu stejné množství, jako bychom **každý týden vyhodili 1 džíný**.

Zajímavost

Arnika při rozboru SKO ve Strakonicih našla 14 % textilu – k rozdílným výsledkům dochází kvůli různým metodikám – kolik kontejnerů bylo zahrnuto do rozboru, zda byla z textilu odstraněna voda...

* 3 % uvádí Ministerstvo životního prostředí,
6 % je údaj z nejnovější studie od INCIEN.

**120 000 až 200 000 tun
textilního odpadu ročně**

Náš textilní odpad ve světě

Ročně je na celém světě vyhozeno 92 milionů tun textilu.

Toto množství odpovídá 1 kamionu oblečení, který z většiny skončí na skládce nebo je spálen, a to každou vteřinu.

Pouze 1 % oblečení ročně je zrecyklováno.

Dnes už neplatí, že oblečení poslané do Afriky či jiných rozvojových zemí místním pomáhá. Nakonec tyto země spíše zatěžuje, protože jejich odpadové hospodářství není tak rozvinuté jako v Evropě a nepoužité oblečení tak končí na tamních skládkách. Ty největší se nacházejí v Ghaně, Keni a Chile. Místní obyvatelé začali toto oblečení nazývat “dead white man’s clothes” (oblečení mrtvého bílého muže). Necháпали totiž, proč by se někdo zbavoval funkčního oblečení, a domnívali se proto, že patřilo zesnulému člověku.

Jak textilní odpad vzniká a jak se změnil význam pojmu fast fashion

Fast fashion značky dneška umí využívat algoritmy a neštítí se kopírovat autorskou tvorbu či oblíbené outfity influencerů. Zkracují při tom výrobní procesy na minimum, snižují zároveň kvalitu svých výrobků, přičemž zneužívají lidskou práci a v celém procesu výroby používají nebezpečné toxické látky. Aby udržely nízké ceny a vysoké zisky. Dříve do obchodů přibývaly dvě módní kolekce za rok, a to pro sezóny jaro / léto a podzim / zima. Nyní módní domy nabízejí oblečení, jehož výroba se řídí takzvanými mikrotrendy, které zároveň rychle zastarají a za měsíc už je nikdo nechce nosit. Problémem je přitom jak naše nadspotřeba, tak způsob, jakým se zachází s neprodaným zbožím. Mezi největší hráče fast fashion patří kromě značky Zara, třeba H&M, New Yorker, Marks & Spencer, C&A, Primark, Shein, Forever 21, AliExpress, Boohoo, Bershka, PrettyLittleThing, Fashion Nova a další.

V 90. letech 20. století oděvní společnost Zara, která přes oceán expandovala ze Španělska, otevřela svou první pobočku v New Yorku. Dokázala přitom dodat zboží na své pulty za pouhých **15 dní od návrhu** a oblečení od Zary získalo v důsledku toho jako vůbec první označení “fast fashion”. Rekord Zary byl dávno překonán, dnes to módní značky umí ještě rychleji, proto je dnešní “utra rychlá” móda označována “ultra fast fashion”.

Výrobní odpad: Zbytky z výrobního procesu, jako jsou odřezky látek, vzorky a vadné kusy.

Spotřebitelský odpad: Oděvy a další textilie, které spotřebitelé vyhodí, ať už proto, že jsou neopravitelně poškozené, nebo proto, že už nejsou žádané.

„Deadstock“ tkanina: Jedná se o přebytečnou tkaninu, která nebyla použita při výrobě a je obvykle prodávána se slevou.

Špatně vyrobené nebo nadbytečné oblečení: Jedná se o textilie, které byly vyrobeny s kazem nebo se neprodaly podle očekávání.

Fast fashion odpad: Jedná se o oblečení, které je navrženo tak, aby bylo trendy a levné, ale často se rychle rozpadá a přispívá ke kultuře jednorázové módy.

Fashion revolution

24. dubna 2013 došlo v Bangladéšské Rana Plaza ke zřícení osmipatrové budovy, ve které se mimo jiné vyrábělo také oblečení. Zaměstnanci už předtím pozorovali praskliny na budově, a i přes jejich četná upozornění byli donuceni do budovy vejít. Budova měla několik nelegálně dostavěných pater a její statika tak byla narušena. Nakonec se zhroutila a s **1134 oběťmi** se zapsala do historie jako jedna z největších průmyslových tragédií.

Tato katastrofa dala vzniknout hnutí *Fashion Revolution*, které se od té doby pomocí Bangladéšské a Pakistánské mezinárodní dohody snaží změnit nebezpečné podmínky pracovníků módního průmyslu.

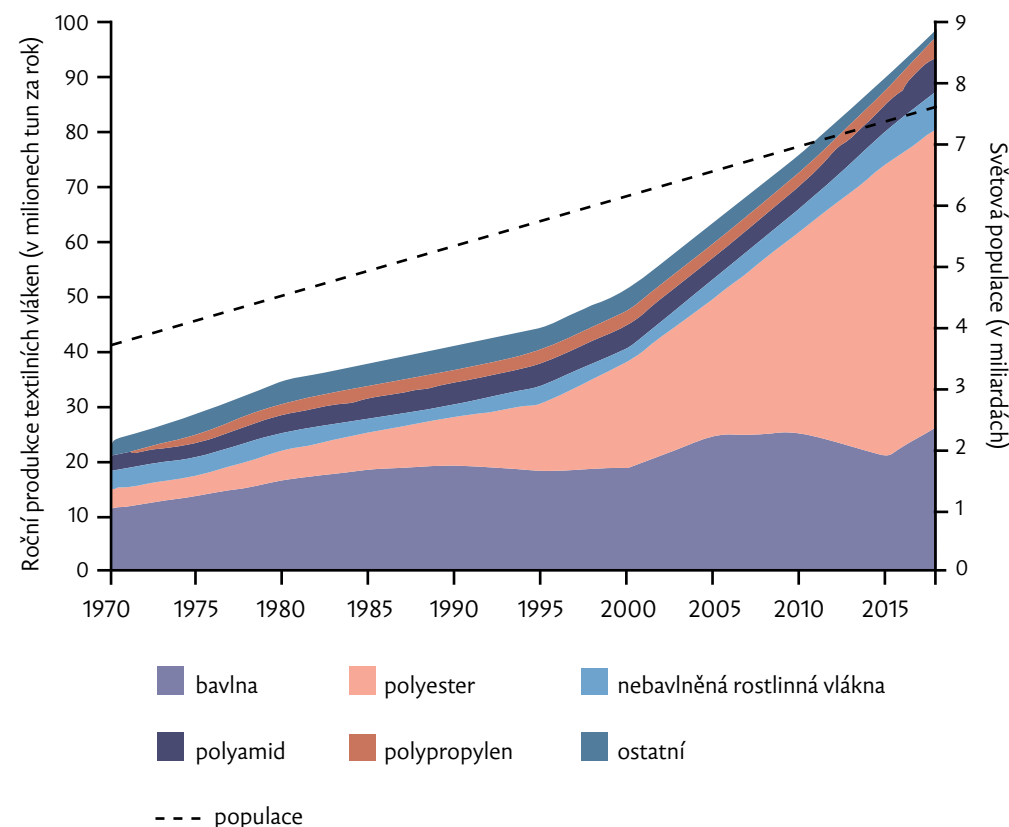
Mikroplasty a toxické látky v textilu

Za posledních 20 let se produkce polyesterového oblečení zdvojnásobila a nyní je polovina vyrobeného textilu právě z něj. Polyester je v podstatě plastové vlákno, které se časem odírá, a nejen při praní se z něj uvolňují drobná vlákna – mikroplasty. Oblečení z polyesteru je celkově zdrojem až 35 % mikroplastů a 10 % mikroplastů nacházejících se v oceánech.

PFAS (perfluorované a polyfluorované látky), kterým se také někdy příznačně říká “věčné chemikálie”, jsou látky používané pro odpuzení vody a mastnoty, především z outdoorového oblečení, ale například i jiného oblečení, bot, impregnací, koberců nebo papírových obalů na potraviny. Většina zástupců PFAS je takzvaně perzistentní (tedy velmi odolná vůči rozkladu) a přenáší se vodou i vzduchem na velké vzdálenosti. Jejich výskyt byl zaznamenán dokonce i v odlehlých oblastech Arktidy a Antarktidy. PFAS se váží na bílkoviny, proto je nacházíme především v játrech, krevním séru a plasmě nebo v ledvinách živých organismů. Člověk PFAS přijímá především v potravě a vodě a do životního prostředí se dostávají praním.

Růst světové populace a výroby textilních vláken podle jejich typu.

Graf zobrazuje typy vláken – bavlna, polyester, nebavlněná vlákna (konopí, len, juta), polyamid, polypropylen a ostatní materiály (hedvábí, vlna). Je v něm vyobrazen také nárůst světové populace. V roce 2010 textilní produkce předběhla populační růst, což bylo převážně způsobeno vzestupem levné výroby a fast fashion.

3 tipy pro udržitelný šatník

1. Jak začít? Nakupujte s rozmyslem.

- Dejte přednost kvalitním kouskům, které déle vydrží.
- Vyhýbejte se impulzivním nákupům.
- Zamyslete se, jestli daný kousek skutečně potřebujete a jestli se vám hodí do šatníku.
- Vybírejte certifikované, přírodní nebo jednodruhové materiály.

2. Co dělat průběžně? Dejte oblečení druhý život.

- Nejudržitelnější je nosit to, co už bylo vyrobené.
- Inspirujte se a tvořte.
- Přešijte, obarvěte, ustříhněte poškozené či flekaté kousky.
- Dejte šanci second-handům, ulovíte v nich originální poklady.

3. A co dál? Dobré kousky nevyhazujte.

- Vyměňujte na swapu nebo ho uspořádejte s přáteli.
- Charitám věnujte to, co právě potřebují.
- S různorodým oblečením si lépe poradí second-handý.
- Do kontejneru na textil vkládejte jen čisté věci, poslouží hlavně k dalšímu prodeji.

Vyměňte módu za styl

Není nutné být na 100 % dokonalí a něco takového není ani dlouhodobě udržitelné. Abyste se vymanili z nutnosti kupovat každých pár měsíců nové a nové oblečení, je dobré najít si svůj styl. Když se v něčem cítíte dobře a víte, že vám to sluší, najdete si styl, který se vám líbí, což vám pomůže odolat lákadlům rychle se měnících trendů. Díky tomu spíš nepodlehnete impulzivním nákupům, zároveň vám to dovolí bez výčitek nakupovat i některé fast fashion kousky, protože víte, že je skutečně vynosíte. Jen je potřeba dbát i na kvalitu oblečení, aby s vámi vydrželo co nejdéle.

Tipy, kde se inspirovat

Filmy: Dead White Man's Clothes (2021), The True Cost (2015), Der Preis der blue jeans ("Cena riflů") (2012), China Blue (2005), Riverblue: Can Fashion Save the Planet? (2017)

Podcast: Fashion Session

Influenceři: Natália Pažická, [VEDU_clothing](#) (Veronika Dušková), [shluk.bunek](#) (Rozálie Haškovcová), [Humanoddity](#) (Daniel Weber), [kamila_boudova_official](#) (Kamila Boudová)

Magazín: [Slowfemme](#)

Aplikace: [Good On You](#) (hodnocení značek), [Vinted](#) (online second-hand), [Thriftigo](#) (mapa secondhandových obchodů, kde své úlovky můžete sdílet s ostatními uživateli)

Autoři textů: Tereza Kovalčíková

Textová úprava: Sarah Ožanová

Grafická úprava: Martin Vimr

VYUŽITÍ INFORMACÍ Z PUBLIKACE:

Brožuru publikace lze volně kopírovat.

Kvůli správné interpretaci dat doporučujeme
uvést vždy odkaz na tuto publikaci.

Případné dotazy lze směřovat
na e-mail: toxic@arnika.org.

Tato publikace vznikla v rámci projektu MŽP.
Názory obsažené v této publikaci nemusí
vyjadřovat stanoviska dárce.

Líbila se Vám naše publikace?
Podpořte naši činnost na darujme.cz:

www.arnika.org